

Peride Celal
ÜÇ YİRMİDÖRT
SAAT

Peride Celal
ÜÇ YİRMİDÖRT
SAAT

TÜRK YAZARLARI

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Özal Basımevi'nde basıldı. (1991)

Peride Celal
ÜÇ YİRMİDÖRT
SAAT

ROMAN

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.

Babiâli Caddesi No. 19 Kat 3 34410 Çagalođlu; İstanbul

Telefon: 528 61 13 Faks: 513 51 88

1. basım: Milliyet Yay. 1977
2. basım: Can, 1991

ISBN 975.510.347-3
© Reride Celal / Can Yayınları Ltd. Şti.

"Aslında, yaşamın sırrı, içimizde yokluğunu acıyla duyduğumuz şeye sahipmişiz gibi davranabilmektedir. Din felsefesi bile çoğu zaman bunu kanıtlar - Her şeyin iyilik için yaratıldığına inanmak, insanca anlaşmanın, dostluğun olasılığını kabul etmek - Böyle bir düşünce gerçek olmasa bile ne çıkar? Bir hayalin insana verdiği rahatlık, onun gerçek olup olmamasında değil, ona inanmakta vardır. Eğer ben inanırsam, eğer sen, o, ötekiler inanırsa, o inanç nasıl olsa sonunda gerçekleşir."

Cesare Pavese'in
"Yaşam Uğraşı" adlı
yapıtından.

Birdenbire her şey bozuluvermişti. Bir karın ağrısı, beklenmedik bir hastalık, hastane, ameliyat!

Ahmet telefonda alay etmişti:

"Bir köşeyi dönersin rüzgâr eser, sertçe. Eteklerin havalanır. Bir adam bakar bacaklarına. Sen kızarsın, o güler. Sen küfredersin o güler. Sen küfrettiğin için utanırsın, o güler ve kafeteryaya girdiğinde..."

Öyle olmuştu! "Sakallı peşimden geliyor!" dediğinde, onun karşı masaya yürüyüp bir başkası ile merhabalaştığını görmüştü Fatma. Bana baktı, güldü. Ne düşündüğümü anlamışçasına! Ben de güldüm. Çantamda kibrit aranırken, kocaman bahkçı çakmağı ile dikildi karşıma. Öyle bir bakıyordu gözlerime! Sordu bana:

"Hangi masada oturalım, burada mı, arkadaşın masasında mı?"

Domuz! Yanıt beklemeden çöktü karşıma. Benim masada oturduk.

Dilber umurunda değil onun. Şu dediklerine bak telefonda:

"İşte böyle kızım. Dilber bacımın Posbıyık'a kızacağı tutar bir gün. Ona kalmasın diye, fasulye, pilav, kiraz ne varsa indirir mideye. Temizler buzdolabını. Midesini deler. Dünyada hastalık var, ölüm var, ayrılık var. Alışacaksın sen de..."

Yüreksiz herif!

Eklemişti arkadan utanmadan:

"...Bir gün büyüdüğünde!"

Yirmi dört yaşında bir kadına söylüyordu bunu... Evlenip ayrılmış üstelik!

Benimle alay etmek onun işi, diye içini çekti Fatma. Beyim tatile gelmiş İstanbul'a. Bir yaz eğlencesinden başka neyim onun için! Ağlayacak gibi oldu öfkesinden. Ahmet'i yenmek istiyordu. Alçakgönüllü görünüşü arkasında, kendini beğenmişliğini kurnazca saklayan o herife pes dedirtmek bir gün! Ona kanıtlamak büyüdüğünü! Yaşamı, insanları alaya alacak biri olmadığını göstermek! Değiştigiğine inandırmak onu. Güç olacağını biliyordu. Kendi-

mi kendimden kurtarmak bir çeşit!

Dilber, başı yastıkların arasına gömülmüş uyuyordu. Narkozun etkisi sürdüğünden biraz derin soluk alıyordu. Hepsı bu...

Sabah evden çıkarken annesinin aldığı gazeteler dizlerinin üzerinde duruyordu Fatma'nın. İsteksiz göz attı en üsttekine. Sağ sol kavgaları, kargaşalık, cinayetler! Barışçı bir dünya? Hiçbir zaman, diye, düşündü Fatma. Bütün bu gürültünün içinde sevmek, sevmek ve yaşamak tutkusu gülünçtü bir bakıma. Ahmet'in üniversite arkadaşı, namı yazarın köşesine bir göz attı. Her zaman olduğu gibi CHP'ye verdiği öğütleri sıralamıştı adam alt alta. 'Dar boğazdan' çıkmak için sola yol göstermekti işi. Kendini beğenmiş ve alabildiğine karamsar! Birkaç satır okuduktan sonra sıkılıp bıraktı, fotoromanlara geçti, sonra sinema haberleri ve cinayetler... Hiçbiri oyalayıcı değildi. Yüreği düğümlemiş taş gibi duruyordu göğsünün altında. Ya ölürse? Kötü kuşku, resimlerin, satırların arasında kapkara dolanıyor, kafasını karıştırıyordu.

Dilber ameliyattan çıkalı bir saatten çok olmuştu. Ne uzun baygınlık! Şaşırıyordu Fatma. *Onu bu kadar sevdiğimi bilmezdim! Annem kadar? Belki annemden de çok!* Böyle düşündüğü için utandı biraz.

Annesi ameliyat boyunca sigara üstüne sigara yakarak koridorları arşınlamış, Dilber'i odaya getirdiklerinde doktorla konuşup, hastabakıcıya gerekenleri söyleyip çabucak çekip gitmişti.

Butik yalnız bırakılmamış. Hasan'ın bankada işi varmış. Yeni gelen giysi patronları, atölyede bekleyen işçiler, ödenecek bonolar... Bütün bunlar Fatma'nın aklının ermediği şeylerdi.

Çok iyi yapmıştı, uzak kalmıştı annesinin işlerine.

Hasan Ağabeyle annesi, babadan kalma Sultanhamam'daki kumaş dükkânını kapatalı beş yıl olmuştu. Nişantaşı'nda ortağaşa açtıkları butik çok iyi işliyordu. Beş yıl içinde yandaki dükkânı da alıp işi büyütmüş, para kazanmaya başlamışlardı. Kaçak Avrupa kumaşları, giysi patronları, sık sık gidip geldikleri yabancı kentlerin büyük terzi evlerinden getirdikleri modeller, incik boncuk, deri işleri, hepsi en pahalılarından!

Gösteriş delisi karıları giydir soy, giydir soy! Para kes gün boyunca. Sonra da çalım sat ona buna buyruk verip!

"Gündüzleri sen bekleyeceksin Dilber'i. Sabahları saat dokuz-

da burada olmalısın. Akşam altıda çıkarsın."

Öfkesini yenememişti Fatma.

"Peki komutanım, başüstüne!"

"Hastanedekiler, gececi hastabakıcı bulacaklar. O gelmeden ayrılma buradan!"

"Sen söylemesen de ayrılmayacağımı biliyorsun! Gerekirse geceyi de burada geçirebilirim."

Neden o kadar kızmıştı? Annesinin uyarmalarına mı? Ahmet'le buluşamayacağı için mi?

Annesi bir garip bakmıştı yüzüne "görürüz!" gibilerden. Hep böyle bakıyordu son zamanlarda. Gözlerinde inançsızlık, kuşku vardı.

Üniversiteyi bıraktığıma kızdı, engellemedi. Mehmet'le evlenme karşıydı, ses etmedi. Son birkaç yıldır bir gariplik var davranışlarında. Benden uzaklaştı! Beni eskisi kadar sevmiyor. Mehmet'ten ayrılacağını söyleyip eve döndüğünde sormamıştı bile ayrılığın nedenini. Yeniden sınavlara girme kararına sevineceğini sanırken ilgisiz kaldığını görmüştü. Yazın başından beri yaşamında yeni biri olduğunu biliyordu. Gene sormuyordu. Çabuk sinirleniyordu son zamanlarda. Gençliğinde geçirdiği bunalımların uyanması mı yeniden? Bir yaşdönümü bunalımı olmasın? Boğazındaki o 'şey'den belki?

Öksürüyordu geceleri. Sesi kalınlaşıp pürüzlenmişti. *Hayır, öksürük, sigara sorunu değil bunlar! Sırtımı döndüğümde gözleri yapıyor üstüme. Beni kolluyor gizliden. Tutmadığı insanlara yaptığı gibi, gözlerini kaçırıp başka yanlara bakarak konuşmaya başladı.*

Taktığı yoktu bütün bunları Fatma'nın. Gene de... Tedirginlik duymuyor değildi. Pis bir kuruntu sürüp gidiyordu içinde. *Beni suçladığı kesin. Ne zaman, nasıl değiştik?* Anımsamaya çabalıyordu: Liseden sonra. Oğlanlarla çıkmaya başladığımda, evden uzaklaşınca! Kendisinden koştüğüm için mi?

Sorular birbirini kovalıyordu kafasında. *Yorgunum, saçmalıyorum! Özgürlüğümü kısıtlamadı. Ne zaman işlerimi karıştı elverdi. Kızıyordu gene de. Nedenini bilmediği bir başkaldırıyla, çocukların bayramlarda yere çaldığı çatpatlar gibi yanıp yanıp söniyordu peş peşe küçük öfkeler yüreğinde. Aklına gelmiyor değildi: Evden*

çıkıp gitmek! Çalışmak, başıma buyruk? Kendim için küçük bir oda? Ahmet'le rahat sevişebileceğimiz! Sınav çalışmalarına başlar, yarım günlük bir iş bulunum kendime. Profesör ya da Amcaoğlu yardım ederler nasılsa iş bulmama!

Kocasından ayrıldığından beri durmadan kurup bozduğu, tasarlayıp düşündüğü şeylerdi bunlar. Zaman zaman kolayca başara-bileceğine inanıyordu. Tembelliği ağır bastığında suya düşerdi bütün düşler. *Bağları büsbütün koparmak? Atlasın neler yapabileceği-mi, parasına mı kaldım onun? Ne sanıyor yani! Hele şu Dilber bir iyileşsin!*

Oturup yaşamını nasıl düzene koyacağını iyice düşünmesi ge-rekiyordu. Ahmet'in peşine takılıp Ankara'yı boylamak, kendini yepyeni bir serüvene atmak da vardı işin içinde. Ahmet istese!

Bozuluyordu düşünürken bile: Annesi ile anlaşamamanın öf-kesi, Ahmet, Mehmet ve sonunda Dilber'in hastalığı! Arkadan an-nesinin boğaz ameliyatı gelecekti. Her şey tersine gitmeye başla-mıştı bir zamandan beri.

Profesöre göre, annesinin durumu önemliydi. Ses tellerinin üzerine yayılmış büyücek bir polip!

Amcaoğlu doktoru. "İnat etmemeli, aldırıp kurtulmalı," di-yordu.

Bu ikisi, Fatma'nın çocukluğundan beri tanıdığı, eve kendi ev-leri gibi girip çıkan yakın dostlardı. Profesör annesinin gençlik ar-kadaşydı. Hukuk dalında, namı bir bilim adamı. İçinden çıkama-dığı işlerle başı sıkışınca annesi ona koşardı. Amcaoğlu, devlet hastanelerinden birinde, iç hastalıkları bölümünde baş doktoru. Bir zamanlar gizliden annesini sevdiğini biliyordu Fatma, onun. Annesi ise Karakoncolosa kaptırmıştı kendini. O yaşta bir kadın!

Amcaoğlu, annesi gittikten biraz sonra uğramıştı hastaneye. Şakacı, hoş bir insandı.

Dilber'in başucuna dikildiğinde:

"İşe bak sen!" demişti. "Dilber hastalanmasaydı belki de bu odada annen yatacaktı! Şimdi uzatır işi, bir zaman daha oyalar bi-zi, boğazını unutturmaya çalışıp..."

"Tehlikeli mi?" diye sormuştu Fatma. İçi titremişti korkudan.

"Tehlikeli değil, ama gerekli," demişti Amcaoğlu.

"Çok sigara içeriyor!" diye kızmıştı Fatma.

Amcaoğlu sözü değiştirmişti:

"Kurtulur Dilber, çıkar bu işin içinden, korkma. Bize gene puf böreği yapıp elinde hamurlu sopa, kovalar mutfakta Posbıyığı bağıra çağıra..."

Annesinin öksürük krizlerini düşünmekten kendini alamıyordu Fatma.

"Geceleri öksürüyor, biliyor musunuz?"

"Öksürük geçecek, hepsi geçecek ameliyattan sonra. Butikte içmiyor. Jandarması var orada, biliyorsun! Hasan nerede sigara bulursa çöpe atıyormuş. Atölyedekilerin bile sigara içmelerini yasaklamış. Zavallı kızlar, oğlanlar aptesanelere saklanıyorlarmış sigara dumanı yayılmasın ortalığa diye."

"Şu Hasan'dan nefret ediyorum!" demişti Fatma.

"Kızdın mı herkesten nefret edersin sen! Bu huyun annene benzer biraz."

Amcaoğlunun sesinde kızgınlık sezmişti Fatma.

Oysa hoşlanacağını sanmıştı Hasan Ağabeyi yermesinden. Sevmiyordu o adamı. Annesinin zoru ile ona Hasan Ağabey dediği için de kızıyordu üstelik. *Kıskanıyor muyum yoksa*, diye sordu kendi kendine. Amcaoğlu, Hasan Ağabey ile karşılaştığında bir hoş olurdu. Profesör, Hasan Ağabeyinin yanını tutuyordu. Bir kez açıklamıştı bile:

"Neden evlenmez, anlamam, bunlar!"

Bağırmişti kendini tutamayıp Fatma:

"Olacak şey mi bu, annem Hasan Ağabey ile!"

Yatıştırmaya bakmıştı profesör:

"Kız bu Hasan yok mu, o olmasa, baban öldüğünde Sultanhamam'daki dükkân batardı! Ne de olsa babanın yanında pişip kavrulmuş oğlan. Yaman işadamı doğrusu! Annen işi ondan öğrenip çırağ çıktı. Bugün böyle rahat yaşıyorsanız, keyfiniz de..."

Sürer giderdi söylevi. Gezezenin biriydi. Profesörmüş, şuymuş, buymuş! Aptal, koca kıçlı, diye kızdı Fatma. Bu saçma düşünceler! Oysa ölüm dolanıp duruyordu odanın içinde. Dilber'in ayak sürçmesini gözler gibiydi, köşeden bucaktan. *Yüreğini sıkı tut Dilber! Mideni, barsaklarını, dikişlerini iyi tut! Sakın Dilber, sakın bırakma kendini!* Belki en iyisi uyumasıydı. Acı çekmiyordu hiç olmazsa. Damla damla iniyordu damarlarına, karyolanın yanındaki

uzun, beyaz demirin çengelinde asılı serum şişesinden besleyici sıvı. Solukları rahattı. Burnuna taktıkları borudan yeşil birşeyler akıyordu yerdeki kavanozun içine. Neden uyanmıyor ama? Annesi yapılacak her şeyin en iyi biçimde yapıldığını söylediğine göre! Başında bekliyordu işte! Kuruntudan bunalmış, sıkıntudan patlayarak!

Dışarıda gökyüzü masmaviydi. Güneş, yansıyordu karşı yapının duvarlarına. Boyacılar, camları takılmamış pencerelerin tahtalarını boyuyorlardı. İçlerinde başı mavi kasketli, genç biri ıslık çalır arada göz atıyordu hastanenin pencerelerine.

Ne güzel yürünürdü parklarda şimdi! Denize giderdi, örneğin Ahmet'le. Kumlarda yarı çıplak, yan yana, gözlerle sevişip gülüşerek! Neler düşünüyorum, diye kızar gibi oldu. Ya Dilber ölürse! Kaçmak isteğine kapıldı odadan. Ne kadar uzak olursa o kadar az acı çekeceğini biliyordu. Acı çekmekten hoşlanmazdı. Yüreği düğümlemlenip yüzüne yansırıdı hemen kötülük. Çirkinleşirdi. Etle-ri kemiklerine yapışır; gözleri oyuklarına batır; burnu, çenesi incelirdi biçimsiz. Çirkinlikten, kocamaktan korktuğu kadar hiçbir şeyden korkmazdı Fatma. *İnsanları seviyorum, ama önce kendimi!* Açıkça söylemişti bunu Ahmet'e. Burjuvazinin vurdumduymazlığından söz edip, kendini, sosyalist geçinen küçük, sorumsuz bir burjuvacık diye tanımladığında! Ne derse desin Ahmet. Hastalık, çirkinlik, ölüm korkunçtu. Aynaya bakmak isteği ile kalkmaya davrandığında gazeteler gürültüyle kaydı dizlerinden. Dilber kımıldadı yatağında. Yanına koştu Fatma.

Gözleri aralanmıştı Dilber'in. Dudakları o yana bu yana emzik arayan bir çocuk gibi kayıp büzülüyordu. Fatma, hastabakıcının uyarısını anımsadı. Biraz pamuk aldı. Islattı suda. Kanı çekilip büsbütün yok olmuş ince dudaklarının üstünden geçirdi pamuğu. Dilber'in gözkapakları aralandı. Geriye kaymış açık kahverengi, elâ karışımı, ışıksız, sulu gözbebeklerini gördü Fatma. Ne kadar da çirkin Dilberciğim, diye geçti içinden. Elini alınına koydu. Terliydi alnı. İğrendiği için çabucak çekti. Küçülüp buruşmuş yüzüne, gülüşe benzer tatlı bir anlam yayılır gibi oldu Dilber'in. Gerçekten gülüyor muydu? Yoksa narkozun verdiği sarhoşluk mu? Günlere çektiği acılardan sonra ağrı kesici ilaçların sağladığı çözüme, rahatlık belki de? Buruşuk, kocamış yüzde taze bir çiçek gibi

açıveren garip gülüşün nedenini anlamadan şaşkın seyrediyordu onu Fatma.

Oysa her şey gibi, bu gülüşün de bir anlamı vardı.

Küçük Ayşe teyzesinin güçlü, kalın bacaklarının arasındaydı. Eşikte, güneşe karşı. Teyzesinin şalvarına sıkı sıkıya sarılmış gülüyordu. Kadın, saçlarını tararken hafiften muştalıyordu başını. Islak, kanşmış saç uçlarını istediği gibi çözemediğinde. Aldırmıyordu Ayşe. Tarlalar uzanıyordu önlerinde, kara çitlerle birbirinden ayrılmış, uçsuz bucaksız. Ağabeylerinin tarlalar. Ağabeylerini hiç sevmezdi Ayşe. Öksüz kalıp da ellerine düşünce çok dayak yemişti onlardan.

Sapsarıydı ekinler, gökyüzü masmavi, ağaçlar yeşil. Bahçede, basılmış sarı toprağın üzerinde tavuklar dolaşıyordu. Bir kocaman horoz vardı. İbiği apal, nah böyle ve beyaazz! Uzansa tutacak ibiğinden. Kıpırdamıyordu Ayşe. Ağrı başlar yeniden diye korktuğundan. Kimildarsa, tarlaları, ağaçları gözden kaçırmak vardı işin ucunda. Saçlarını çekiştirip üzerine eğildiğinde teyzesinin kocaman memeleri değişiyordu omuzlarına Ayşe'nin. Teyzesi ter, toprak kokuyordu. Bayılırdı teyzesinin kokusuna Ayşe. Derin derin soluklar alıyordu teyzesinin kokusunu içine sindirmek için. Hafiften midesi bulanınca, dalgalanmalar oldu tarlaların, ağaçların, teyzesinin üstünde. Sonra yeniden duruldu görüntü. Yerli yerine oturdu her şey. Sevindi Ayşe.

-Domuzun kızı rahat dursana, dedi teyzesi.

Yalancıkıtan, kızmışçasına.

Gülüyordu Ayşe. Başını sallayıp öne eğerek, oyun yaparak teyzesine. Teyzesi örgüleri örmeye başladığında kıpırdamasın diye kollarıyla iki yandan iyice kavradı Ayşe'yi. Kız sığınıverdi. Daha da küçüldü kocaman baldırların arasında kaybolmak istercesine. Orada kalmak, hiç büyümek ne iyi olurdu! Varsın, "cüce" desinler köy çocukları. Gülüşüp koşuşsunlar peşinden. Dil çıkarıp başına işesinler oğlanlar!

Örüyordu teyzesi saçlarını. Ayırıp bölerek döndüre döndüre bağlıyordu ucundan örgüyü, çözülmeyin diye. Yemeni Ayşe'nin elindeydi. Teyzesi birazdan başına sarardı yemeniyi. Yanağından öper, "Hayda bakalım!" diye, bahçeye salıp fırının başına dönerdi. Sıkı sı-

kı uyarırdı bahçeye saldığında:

-Dışarı çıkma gülüm. Otur çardağın altına, örgünü ör, uslu uslu.

Öyleyim ya. Uslu kızım. İyi kızım ben, diye baş sallıyordu cüz kesesini boynuna asarken Ayşe. Dualarını, namaz kılmayı öğrenmişti. Ekmek yoğurmayı, yufka açmayı da bilirdi. Boyu kısaymış! Kol bacak sağlam olduktan sonra! Ne güzeldi yağlı soğanlı bulgurun, fırında pişen taze ekmeğin kokusu! Teyzesinin terli topraklı kokusu! Çardağın altı, ıslak örgüleri! Teyzesi, hepsi birbirine karışır gibi oldu gözlerinin önünde. Rüya mı nedir, diye geçti içinden. Korktu çok. Sesini duyuyordu teyzesinin. Duvar dibinde, koskocaman fırının önüne çömelmiş, kürekte ekmekleri çekiyor, bağıra bağıra söylüyordu teyzesi komşulara duyurmak için:

-Allahlarından bulsunlar! diyordu. Parmak kadar çocuktan ne isterler domuzlar! Nasıl kardaş bunlar! Kendileri, kanları yetmedi, şimdi piçlerini mi belâ edecekler başımıza!

Onun yusuvarlak beyaz yüzünü görüyordu Ayşe. Fırının önünde kızarmış terli yanaklarını görüyordu.

-Hele enişten gelsin bak onlara neler eder, diyordu teyzesi.

Yazık eniştem öldü, diye yakındı Ayşe. Teyzem de öldü! Mehmet çobanı dövüp savurdular köyden dışarı. Ben böyle öksüz kalacak, el eline düşecek insan mıydım! O kocaman tarlalar, evimiz, teyzem, koyunlar, kuzular!

-Haydi haydi üzme canını, ben senin anan değil miyim kız, diye, karşısına geçmiş güliyordu teyzesi.

Doğrusu da buydu. Teyzesi, eniştəsi büyük ve güçlüydüler. Korkmuyordu teyzesi yanında olunca ağabeylerinden, yengelerinden Ayşe.

-Zavallı yetim! Zalımlar tarlaları bölüşmek için kızı lokma edip yutacaklar... Kardaş değil yılan bunlar yılan! Verin kızı bana!

Ne güzel bağırıyordu teyzesi. Oh ne iyi ele güne rezil oldular, diye seviniyordu Ayşe.

-Kızın başına işemek ne! Kızı tekmelemek, kovalamak ne! Küçük yaratmış, yamsuk yaratmış da Allah yaratmamış mı bunu? Parasına, tarlasına oturduğunuz yetmez mi sizi densiz namussuzlar!

Ne doğru, ne doğru, diyordu Ayşe. Arkasına sığınyordu onun. Bağırıyordu: Yetmez mi ya, yetmez mi, diye.

- *Hepinizin ağzınıza... diye başlayan çok ayıp küfürler söylüyordu teyzesi. Hanımefendi onun böyle küfrettiğini duymuş olsa! Öyle garibine gitti bunu düşünmek Ayşe'nin. Ağzını unutup güldü bir kez daha.*

Gerçekten gülüyor, diye düşündü ona bakıp Fatma. Acı çekmediğine işaretledi bu. Çözülür gibi oldu yüreğindeki düğüm. Umutla genişledi içi. Döndü, eski yerine oturdu. Gazetelerden birini aldı yerden, kalemini çıkarıp bilmece çözmeye koyuldu.

"Mısır unu ile yapılan bir çeşit pide?"

Kaşları çatıldı Fatma'nın. Ne demekti bu! Bir şu herifleri elim geçirsem! Her sabah canıma okuyorlar be!

"Milli menfaat?"

Hemen boş, beyaz kutuları doldurdu:

"Ulusal çıkar."

"Kalem elinde, gazete dizinde kalakaldı.

Polip ne demekti?"

Amcaoğlu başından savmak istercesine yalın yapmıştı tanımını: Küçük bir et parçası, ses tellerinin üzerine yayılıp yapışmış! Cumbızla kıl alınır gibi ayıklanacak, hepsi bu!

"Ben korkmuyorum, sana ne oluyor!" demişti annesi. "Nasıl olsa uyutacaklar, duymayacağım!"

Her zaman olduğu gibi sözü kısa kesip sigarasını yakarak!

Bu kadın bana düşman aslında, diye geçti aklından Fatma'nın. Benimle konuşmuyor, önemsemediğini göstermek için! Hasan Ağabey, Amcaoğlu, profesör, hepsi benden yakın ona! Öfke, dalga dalga bastırıyordu yeniden. Karşı koymaya çabaladı. Utanıyordu biraz da onu ayaklarının altına almış, ezerken. Arkadaşlarının ana baba çemberinden kurtulmak için nasıl uğraştıklarını düşün! Omuz silkiyordu. Ne yani başka türlü sü olabilir miş gibi benimle! Kurumlanıp göklere veriyordu başını. Özgürlük istenmez, alınır kızım! Gülüverdi, öfkesi geçmiş. Oradan buradan çarpıp aldığı kalıp laflardan biri daha! Ahmet'ten öğreniyordu çoğunu.

Ne çok konuşurdu Ahmet insanlık, özgürlük üstüne! Canı birdenbire sigara içmek istedi. Hastanın yanında içemeyeceğini biliyordu. Dilber'e baktı. Uyuyor moruk! Kurtulur, abartmaya gerek

yok. Topaç gibi karı. Şişman, kolay erimez!

Düşünceleri Ahmet'e kaydı yeniden. Onu sevmek iyiydi de, baş eğmekten hoşlanmıyordu. Baş eğdiğinde nefret eder gibi ölüyordu ondan. Çok kısa bir an! Her zaman tetikte duracaksın, attığı o çok anlamlı, bilgi dolu sözcükleri top gibi yakalamak, yenilgiye düşmemek için.

Mehmet, örneğin, eski kocası?

Ahmet'e hiç benzemezdi Mehmet. Ne güzel gırgır geçilirdi onunla! Hafif, limonata gibi bir oğlan! Annesinin deyimiydi bu! Çocuğu küçük düşürmek için! İyi oğlandı Mehmet oysa. Aptal biraz. Şakaları, şirinliği, açık saçık hikâyeleri, birkaç ay içinde derle-nip toplandığında, gerisi sıfır!..

İsveç'e okumaya, daha çok sarışın güzellerin koynunda avunmaya göndermişti annesi oğlanı. Ne kokorozlu, kendini beğenmiş biriydi o karı! Kabarık saçları, incileri, deve gibi gerdanını indire kaldıra yürüyüşü! Mehmet'in oralardan kendisine mektuplar yazdığını, yeniden evlenmek için yalvardığını bilse... Annesini düşünüyordu da! Annesi üstündü o kadına. Gene de çağın dışındaydılar ikisi de. Biri komprador karısı, öteki kendini emekçi sanan küçük bir dükkâncı, bal gibi kapitalist! Ahmet? Çağın adamı oldu, onun gibiler. Kafamı yıkamak istercesine, uzun konuşmalarla canımı sıkmasa! Ama bir güldü mü! Kara sakalını karıştırıp tatlı, içten, anlayışlı! Kokusunu seviyordu onun. Erkek kokusu, herkes-ten başka! Meşin, lâstik kokusu gibi, şigarayla, belki de biraz kirele karışık! Ayıp şeyler geldi aklına. Birdenbire her yanı uyandı sevişmek isteği ile kızışıp.

Gazeteleri topladı yerden iş olsun diye. *Sigara bile içemiyorum, ne çile! Ahmet nerededir şimdi? Kafeteryada ilk kahvesini içmiş, gazeteleri yaymıştır önüne. Beni seviyor! Seviyor mu? Bakışından anlıyorum. Dayanamayıp masanın üstünden uzanıp elimi aradığında!*

Sesini duyar gibi oldu Ahmet'in:

"Neden her şeyi kendin sorar, yanıtını kendin verirsin? Yanlış burada değil mi? Bırak, biraz da başkaları konuşsun, açsın sorunları, seni sana göstereyim yahu!"

Öyle sözleri vardı sırasında, insanın için oturur! *Ben onun fakültede öğrencisi miyim, şuna bak be! Kendini beğenmişin teki!*

Ne yanıt vereceğini biliyordu:

"Senden çok üstün olanlar var benim sınıfımda. Hiç olmazsa onlar nerede olduklarını, amaçlarının ne olduğunu biliyorlar."

Biz akli havada, züppe, kent kızı mı olduk şimdi? Küfürle doluyordu dudakları. Karşısına geçip bir güzel bağırarak:

"Senin öğrencilerin senin gibi hepsi komünist, Maocu, anarşist tamam mı!"

Oysa biliyordu, gerçek bir sosyalist, düşünce adamı olduğunu onun.

"Sosyalist mi? Çeşidi var sosyalistin, ne türlü bu?"

Annesi alayla böyle demişti bir gün, Ahmet'ten, solculuğundan söz etmek istediğimde. *Ben de ona: "Sen gi, MHP'ye yazıl!" dedim.*

Omuz silkip soğuk baktı.

"Ben oyumu Ecevit'e verdim!"

"Ben de verdim!"

"Ankara'dan yaz tatiline gelmiş bir yabancı! Onu tanımadığına göre? Sosyalist olur, saklar kendini anarşist olur!.."

Dudağının ucuna kadar gelmişti:

"Budala Osmanlı kalıntısı seni! Kapitalist, parazit! Biliyorum neden Ecevit'e oy verdiğini, geleceğini sağlama bağlamak, ne olur ne olmaz değil mi?"

Anlamış olmalıydı gözlerinden patlayacağını. Kaçırvermişti odasına.

Onunla Ahmet'i tanıştırmak? Birkaç kez geçmemiş değildi aklından. Ahmet istemiyordu.

"Aile toplantılarına sokma beni. Canım sıkılır, pot kırarım, üzülürsün."

Bir kez gelmişti eve. Dilber'in komşuda, annesinin dükkânında, Posbryğin izinli olduğu bir gün. Kendi divanı küçüktü. Annesinin odasına geçmişlerdi. Onun karyolasında hem de! Kaçamak, korkulu sevişmenin tadı başkaydı. Daha coşkulu, daha ateşli...

Sımsıcak oldu her yanı. Seviyorum onu! Kim olursa, ne olursa olsun! Yatağında olmayı, sıcak bir çay içmeyi özledi. Sereserpe yatıp ölümden, hastalıktan uzak, meraklı bir polis romanı okuyup sigarasını tütürmek!

"Yaşantın böyle sürer gider mi sanıyorsun?" demişti annesi.

Küçükten küçüğe iğneler!

Ne sorsan söylesen, gözleri kararıyor, yüzü bozuluyor. Düşman gibi bakıyor bana!

"Çok öksürdün bu gece biliyor musun?"

"Ay sen evde miydin!"

"Kitap okuyordum, erken geldim bu gece."

"Özür dilerim, uyutmadıysam seni öksürerek..."

"Biliyorsun bu değil anne!"

"Nedir?"

Kesivermişti konuşmayı.

"Bırak rica ederim! Ben bilirim ne yapacağımı, ne zaman boğazımdakini aldıracağımı!"

Gülerek, acı ve suçlayıcı:

"Ölmememden korkuyorsun! Haklısın. Öldüğümde ne yapacağımı düşünüyorum da! Kızma... Kızma... Kanser değil, meraklanacak bir şeyim yok."

Ne korkunç kadın! Boynuna sarılmak isterken, sıkmak geliyor insanın içinden. *İstemiyordu da, neden Mehmet'le evlenmeme karşı çıkmadı, direnmedi o zaman? Suçluyordu onu Fatma. Yalnızca doğru bulmadığını söyleyip düşüncesini aktardı bana hanımefendi. Şimdiyse anlamsız bir küsü oyununda.*

Kötü insan sayılmaz Mehmet! Matrak hikâyeler bilir, eğlendiricidir. Evlenince usanıvermişti değişmeyen, ezberlenmiş hikâyeleri dinlemekten. Varlıklı evinden, kokorozlu anasından, her akşam içkiye, oyuna gelen konuklardan. O ev ne kadar gösterişli, nasıl çirkindi! Bir dükkân gibi, değerli, pahalı ne varsa ortalarında!..

Ahmet'in dediği gibi, sırasında bir rastlantı yaşam. O gün Fransızca dersinde sigara içmeseydim, hoca paylamasaydı, ağlamasaydım herkesin içinde öfkeden? Mehmet çıkış kapısında boynuma sarılıp o sözleri demeseydi?

"Ağlama güzelim, boş ver! Bak ben bu yıl takarsam, babamın fabrikasına girip çalışacağım. Nasıl olsa takacağım da! Gel sen de vazgeç kadın erkek eşitliği, ekonomik özgürlük, falan filandan, evlenelim!"

Günlük güneşlik olmasaydı hava, o kadar güzel! Mehmet'in arabasında Boğaz yolunda gençliğin o deli rüzgârına kapılmış,

uçarcasına!

"Gençliğin deli rüzgârı." Annesinin sık sık tekrarladığı sözlerden biri. Bu 'deli rüzgâra' karşı çıkmamanın zorluğunu, genç olmanın, bir sürü tatlı tuzaktan kendini kurtarmanın güçlüğüünü anlatırdı annesi.

"Biliyorum, güç, güç, çok güç!"

Bir yer vardı, yirmisinde, yirmisinden sonra. İnsanın durup deli aklını toplaması, boş, kolay bir yaşamdan sakınmak, korunmak için. O yeri aştın mı, ötesi kolay!

Annesine kızdı yeniden. *Yakın değil, dost değil bana. Dolaylı yollardan ortaya attığı bir sürü kuru öğüt! Dilber yemin ederim seni ondan daha çok seviyorum!*

Kalktı yerinden. Eğildi üstüne, yakından baktı Dilber'e...

Solukları düzgün, değişiklik yok. Uyuyor rahat. *Ölme Dilber, ne olur ölme! Öyle şeyler yapacağım ki yaşarsan! Küfür yok, tartaklamak, salonda koşmaca oynayıp soluğunu kesmek, havaya kaldırıp top gibi döndürmek yok! Pis şakalara paydos Dilber, Dalbos'un benim!..*

Döndü koltuğuna, yaslandı arkasına. Gözlerinden yaşlar akıverdi. Annesi, Ahmet, Dilber, hepsi çekip gitmişcesine yalnızlık duygusu işliyordu derinden yüreğine. *Yanlış, çok yanlıştı davranışların çoğunca, biliyorum.*

Çantasından mendilini aldı. Burnunu çekiyordu ağlarken. Gözlerini, yanaklarını siliyordu. Yaşlar dinmiyordu. *Bir gün altından iskemleyi şaka olsun diye çektim, yere düştü! Ağlamaya başladı. Kaldırdım yerden, ayağı incinmiş, bir hafta topalladı...*

"Ama bacağım, nasıl ağrıyor biliyor musun?" diye küçük, karanlık, 'yükülük' dediği odasında, yatağının üstünde oturmuş... *Çok gençtim. Kolonya ile sildim yüzünü, öptüm öptüm. Anneme söylemeyeceğine yemin etti. Söylemedi de. Kaburga kemiklerine gelince? Hayır, isteyerek olmadı. Kötülük olsun diye değil! Yemin ederim! Sarınlıydım ona. Sıkıyordum kollarımla. Bağırды birdenbire: "Öldürüyorsun beni!" diye...*

Öyle korkmuştu Fatma. Annesi koşmuş, çekivermişti kenara, omuzlarından iteleyip "Bırak kadını!" diye. İki gün sağ yanına yatamamıştı Dilber. Yağlarla ovup sıcak yünlülerle sarmıştı annesi. Banyoya kaçıp saklandığını anımsıyordu. Annesi dövmesin diye.

Peride Celal

ÜÇ YİRMİDÖRT SAAT

Üç Yirmidört Saat deyimi, tehlikeli ameliyatlarda hasta yakınına ilk söylenen sözlerden biri. "Üç Yirmidört Saat sonra konuşuruz," der doktorlar. *Peride Celal*, bir yakını ameliyata alındığında, doktordan bu sözleri duyunca, 'İşte tam bir roman adı' diye düşünmüştü. *Üç Yirmidört Saat* adlı bu roman için, çok sevilen birine yazılmış bir ağıttır da diyebiliriz. Roman, bir hasta yatağı çevresinde, *Üç Yirmidört Saat* süresince bir ana ile bir kızın hesaplaşmasını, iki kuşağın dramlarını yansıtıyor. Bu roman, 1977 yılında yayımlanmış, *Peride Celal*, bu romanıyla, 'Hürriyet Gazetesi Edebiyat Ödülü'nü şair Fazıl Hüsnü Dağlarca ile paylaşmıştı.

Kapaktaki resim: MAGRITTE

ISBN 975.510.347-3